

Online bankuen eta kreditu-txartelen erabilera

Erosketak egiteko, bankuko eragiketak egiteko... eta beste hainbat gauzatarako jende askorentzat praktikoa da kreditu-txartelak erabiltzea edota on-line bankuetara jotzea. Irratsaio batetik abiatuta, gai horren inguruan arituko gara jardura honetan. Ariketa hauek egin ditzakezu bertan:

- Irratsaioa entzun eta galderen erantzun zuzena aukeratu.
- Albiste bat irakurri ondoren, esaldi-zatiak dagokien amaierarekin lotu.
- Esaldietako beltzez nabarmendutako hitzen baliokideak bilatu albistean.
- Gaiari buruzko zenbait puntu komentatu ondoren, idatzi mezu elektronikoa, emandako egoera eta eginkizuna kontuan hartuta.

1. Bnext txartela eta online bankuak

Entzun zer dioten Egoitz eta Urko blogariek Bnext txartelari eta on-line bankuei buruz. Entzun ondoren, adierazi beheko esaldiak bat datozen entzundakoarekin. Horietako bat ez dute esan.

	Egia	Gezurra	Ez dute esan
1. Urkok nahiko luke ordainketa guztiak txartelaren bidez egiteko modua izatea.			
2. Bnext txartelaren abantailetakoa bat da erabilitako diru guztiaren interesa itzultzen digutela.			
3. Online bankuan kontu bat irekitzeko, ez daukazu aplikazio bat instalatzeko beharrik.			
4. Online bankuek erabiltzaileen eskubideak berma ditzaten arautegi zorrotzagoa behar da.			
5. Arau berriaren arabera, banketxeek utzi beharra daukate beste banku batetik bezeroaren mugimenduak ikusten.			
6. Arau horrekin bezeroari ez zaio ziurtatzen babes handiagoa erosketak egitean.			
7. Unairen ustez, arau honi esker erabiltzaileok bankuek eskaintza hobeak egitea lortuko dugu.			

<https://labur.eus/AhRIq>

2. Albistearen arabera...

Askotan mesfidantza izaten dugu kreditu-txartelak erabiltzean. Horri buruz dauden albisteak irakurrita ez da harritzekoa. Irakurri egunkarietan argitaratu zen albiste hau:

35 lagun atxilotu dituzte, 2 Gasteizen eta Iruñean, kreditu-txartelak faltsutzeagatik

230 biktima daude sei herrialdetan. 600.000 euroko iruzurra egin eta miloi bat euro baino gehiago bitcoin bidez zuritu dituzte iruzurgileek.

Guardia Zibilak kreditu-txartelak faltsutzen zituen sare bat desegin du, eta 35 pertsona atxilotu ditu, horietako bi Gasteizen eta Iruñean. Iruzurraren 230 biktima daude sei herrialdetan. Iruzurgileek 600.000 euroko iruzurra egin eta milioi bat euro baino gehiago zuritu dituzte *bitcoin kriptodiruari bitartez. Atxilotuez gain, beste 22 pertsona ikertzen ari dira.

Guztira, iruzur horren 230 biktima atzeman dituzte: 210 Espainiako estatuan, eta gainerako 20ak Frantziakoan, Israelen, Danimarkan, Alemanian eta Grezian. Espainiako Estatuan faltsututako 104 kreditu txartel atzeman dituzte agenteek, eta 12 beste herrialde batzuetan.

Iruzurgileek hiru metodo erabiltzen zituzten

Guardia Zibilak Alacanten abiatu zuen ikerketa, autoak alokatzen zituen enpresa batek aurkeztutako salaketa baten harira. Iruzurgileek hiru metodo erabiltzen zituzten, ikertzaileek egiaztatu dutenez. Phising-aren bitartez, konfiantzako pertsona edo enpresa baten izenean arituta, kreditu-txartelen datuak bereganatzen zituzten gaizkileek. Skimming-aren bidez, kreditu-txartelen banda magnetikoa kopia eta iruzurrak egiteko erabiltzen zituzten. Beste metodo bat ere erabiltzen zuten: "Bin erasoaren iruzurra", hau da, indarrean den kreditu-txartel batean oinarrituta txartel berriak egitea.

Sare horretako kideek hotelak, hegaldiak, tren-billeteak eta alokairuzko autoak ordaintzeko erabiltzen zituzten txartelok. Atxilo hartutako bik iruzurrari esker lortutako dirutza bitcoinak erosteko erabiltzen zuten Finlandian, Estonian eta Erresuma Batuan zituzten enpresen bitartez, eta AEBn, Ekuatore Ginean eta Beninen zuritzen zuten dirua.

www.eitb.eus web-ataritik hartutako testua.

*bitcoin: Internet bidez ordaintzeko txanpon birtual, enkriptatu eta global bat da.

Orain, testuak dioena kontuan hartuta, lotu beheko esaldi-zatiak dagokien amaierarekin, ideia garrantzitsuak ulertu dituzun jakiteko.

Esaldi-hasiera

1. 35 pertsona atxilotu dira
2. Iruzurgileek, bitcoin kriptodiruari bitartez
3. Skimming-aren bidez, gaizkileek
4. Iruzurraren biktimei dagokienez
5. Atxiloketa hauek egiteko
6. Sareko kideek, kreditu-txartelak

Esaldi-bukaera

- () kreditu-txartelen banda magnetikoa kopia zuten.
- () besteak beste, hotelak eta hegaldiak ordaintzeko erabiltzen zituzten.
- () kreditu-txartelak faltsutzen zituen sarea desegin ondoren.
- () autoak alokatzen zituen enpresa baten salaketatik abiatu ziren.
- () milioi bat eurotik gora zuritu dituzte.
- () 230 atzeman dituzte, horietako 210 Espainiako estatuan.

3. Kreditu-txarteletan egindako iruzurrak

Zenbait hitz eta aditzen esanahiari erreparatuko diegu hemen. Bilatu aurreko ariketako testuan beheko esaldietan azpimarratuak dituzun hitzen baliokideak. Kontuan hartu esaldi horiek ez direla testutik hartuak.

1. Gaizkileak azkenean, Gipuzkoako Ogasunari 164 milioi euroko **maula** egin ziola onartu zuen. (.....)
2. Iruzur horren gaizkileak atzo bertan **preso hartu** omen ditu ertzaintzak. (.....)
3. Interneten erosketak egitean kontuz ibili behar da sareko **iruzurtiekin**. (.....)
4. Azkenean, lau urteko zigorra eman diote. Pena jaisteko, **delitu-egile** talde bateko kidea dela aitortu behar izan du akusatuak. (.....)
5. Microsoftek erabiltzaileen datuak lortzeko iruzur informatikoak izaten ari direla **baieztatu** du. (.....)
6. Akusatuak aitortu zuenez otsailetik sare sozialeko 3.000 erabiltzaileen datuak **lortu** zituen, baimenik gabe. (.....)
7. Diru beltza **garbitzeko** trikimailu asko erabiltzen dituzten iruzurgileek. (.....)

4. Bulego birtualak?

Ariketa honetan mezu bat idaztea egokituko zaizu. Baina, aurretik, komentatu ahoz taldekoekin puntu hauek, eta apuntatu online bankuen alde edo aurka egiteko atera diren arrazoiak.

- Zein da zure eskarmentua online egindako eragiketei dagokienez?
- Ideia ona ala txarra iruditzen zaizu bankuko eragiketak online egitea? Zergatik?
- Zer arrisku eta aukera ikusten dizkiozu online bankuari?

Beheko egoera eta eginkizuna irakurri ondoren, idatzi zure erantzuna. Nahi baduzu, proposatzen zaizkizun egiturak eta argudioak erabil ditzakezu.

Egiturak

- ez dakit... -(e)n; agian, beharbada...
- ...ari dagokionez, - ...ei dagokienez
- uste/pentsatzen dut, iruditzen zait....-(e)la
- ez dut uste....-(e)nik

Argudioak

- Denbora eta dirua aurrezten du
- Erosotasuna
- Iruzurrak izateko arrisku handiagoa
- Harreman pertsonalik ez
- Sare-konexio baten beharra

Egoera: Zure bankutik mezu elektronikoko bat jaso duzu. Gutun horretan adierazten zaizu laster bulego fisiko gehienak itxi eta bulego birtualak jarriko dituztela martxan. Mezuan, besteak beste, bulego birtualei esker lortuko dituzun abantailak adierazten zaizkizu.

Eginkizuna: Idatzi erantzuna bankuko bezeroen arreta zerbitzuko postontzira, hartu duten erabaki horrek sortu dizkizun zalantzak adierazi eta duzun iritzia emateko.

ERANTZUNAK

1. Bnext txartela eta online bankuak

Egia	Gezurra	Ez dute esan
1-2-5-7	3-6	4

2. Albistearen arabera...

Esaldi-hasiera

1. 35 pertsona atxilotu dira
2. Iruzurgileek, bitcoin kriptodiruari bitartez
3. Skimming-aren bidez, gaizkileek
4. Iruzurraren biktimei dagokienez,
5. Atxiloketa hauek egiteko
6. Sareko kideek, kreditu-txartelak

Esaldi-bukaera

- (3) kreditu-txartelen banda magnetikoa kopiatzen zuten.
- (6) besteak beste, hotelak eta hegaldiak ordaintzeko erabiltzen zituzten.
- (1) kreditu-txartelak faltsutzen zituen sarea desegin ondoren.
- (5) autoak alokatzen zituen enpresa baten salaketatik abiatu ziren.
- (2) milioi bat eurotik gora zuritu dituzte.
- (4) 230 atzeman dituzte, horietako 210 Espainiako estatuan.

3. Kreditu-txarteletan egindako iruzurrak

1. Gaizkileak azkenean, Gipuzkoako Ogasunari 164 milioi euroko **maula** egin ziola onartu zuen. (**iruzurra**)
2. Iruzur horren gaizkileak atzo bertan **preso hartu** omen ditu ertzaintzak. (**atxilo hartu**)
3. Interneten erosketak egitean kontuz ibili behar da sareko **iruzurtiek**. (**iruzurgile**)
4. Azkenean, lau urteko zigorra eman diote. Pena jaisteko, **delitu-egile** talde bateko kidea dela aitortu behar izan du akusatuak. (**gaizkile**)
5. Microsoftek erabiltzaileen datuak lortzeko iruzur informatikoak izaten ari direla **baieztatu** du. (**egiaztatu**)
6. Akusatuak aitortu zuenez otsailetik sare sozialeko 3.000 erabiltzaileen datuak **lortu** zituen, baimenik gabe. (**bereganatu**)
7. Diru beltza **garbitzeko** trikimailu asko erabiltzen dituzten iruzurgileek. (**zuritzeko**)

TRANSKRIPZIOA

NAGORE TELLERIA KAZETARIA.- Gaur txartelak eguneratuko ditugu atzerrira joateko.

UNAI URREAGA.- Bai. Oporrak prestatzen ariko direlako gure entzule asko, eta atzerrira goazenerako lagungarriak izan litezke gehienok ezagutzen ez ditugun kreditu-txartel jakin batzuk, Urko. Lehenengoa Bnext izeneko, izeneko bat, ezta? Hau zuk erabili izan duzu, erabiltzen duzu...

URKO ZURUTUZA.- Bai. Europara n(ih)oanean, tabernetara. Taberna guztiek bere kobratzeko makina daukate, txartelarekin kobratzeko makina. Orduan, gainera, badaukate helburu estrategiko bat ez dakit zenbat urterako diru gabe ibiltzeko. Dena elektronikoa, ez? Eta hori da lehenengo, nire lehen aldarrikapena.

NAGORE.- Bai.

URKO.- Nahiko nuke horrela ibili ere bai. Bueno, ba gauzak txartelarekin pagatzea. Bueno, Bnext da txartel hau. Oso ondo dator bidaiatzeko. Gehienbat Bnext-en, nolabait, diru-zorro bat daramagulako. Guk ingresu bat egiten dugu. Ez da papeleorik behar Bnext-eko hau martxan jartzeko, eta gainera txartela etxera bidaltzen digute, eta ja diru-zorro hori bete egin dezakegu. Eta hortik(an) erabili. Zer dauka, gainera, ona? Ba honek erabiltzen dugun diru guztiaren interesa berriz bueltan ematen digula. Hartzan dut txartel hau, lehenengo, ikusten dudana lehenengo kajeroan (kutxazainean) sartu, dirua atera. Eta kajero (kutxazain) horrek kobratzen didan interes eta ez dakit zer guzti hori, bueltan ematen dit. Beraz, dirua, gordinean ematen dit. Nik eskatu dudana dirua.

UNAI.- Eta Egoitz, honi lotuta, online bankari edo begiratu nahi diozu.

EGOITZ.- Bai. Beno, badaude online, online bankuak, hau da, ofizinak ez dituzten bankuak, eta egin behar duzun gauza bakarra banku horretan kontu bat irekitzeko da, aplikazioa instalatu. Eta aplikazioak, aplikazioak eskaintzen dizkizuen pausuak jarraitu. Zure DNIaren (NANaren) argazkia bidali behar duzu, zure izen-abizenak eta hor bai, IBAN kontua daukazu. Eta jasoko duzu doan txartel bat Bnext-en antzekoa baina desberdintasun batzuk ditu. Ze desberdintasun? Ba debito-txartel (zordunketa-txartel) bat da. Eta baita ere kanpoan, kanpoan ordaintzen badugu kobratzen digute diru-aldaketa horretan, portzentaia (portzentaje) gutxiago bat kobratzen digute, baina kobratzen digute. Eta baita ere uzten digu ateratzen doan, komisiorik gabe, hiru hilabete hiru alditan kajeroetatik (kutxazainetatik). Kontra? Ez daukala ofizinarik. Hau da, banku arrunt batean ofizinarik goaz...

UNAI.- Bai. Erabiltzaileei arreta eman behar zaie...

NAGORE.- Linbo moduko bat ere badago, ez? Bai. Zintzilik geratzearen mamutxo hori.

EGOITZ.- Bai. Beraz, nik banku hauek ondo ikusten ditut nahi badugu eduki pixka bat, dirutxo gutxi bat aurreztuta, edo oporretarako 500 eurotxo edo bueno...

NAGORE.- Bankuei buruz ari gara, eta badator aldaketa bat, ezta Unai, honekin lotuta?

UNAI.- Bai. Irailean indarrean sartuko da Payment Services izeneko zuzentaraua. Eta ea Urkok argi pixka bat egiten digun. Hitz gutxitan esanda kontua zer litzateke? Banketxe guztiek derrigor utzi beharko dutela beste banku batetik bezero baten mugimenduak ikusten? Nola, nola azalduko genuke hau?

URKO.- Beste gauzen artean bai. Ez da bakarrik hori, baizik eta berez konpetentzia asko indartu eta, eta handitu nahi dute. Esango nuke, orain arte eta urte askotan bankuak ibili dira lasai-lasai bizitzen eta ondo bizitzen, gainera. Bueno, direktiba honekin azkenean, edo konpetentzia handitu, segurtasuna edo, bueno, ordainketen segurtasuna handitu, kontsumidorearen protekzio (kontsumitzailearen babes) handi bat eta Europa-mailan edozein modutan ordainketak egiteko ahalbideratzea. Bale?

Eta gero innobazioa (berrikuntza) ere ba sustatu. Beraz, hainbat gauza dauzka, baina horien artean bai da bat zuk aipatu duzuna, Unai, hau da, irailerako banku guztiek prest egon behar dute beste hirugarren banku batek nahi baldin badu erabiltzailearen, bueno, usuario (erabiltzaile), eta pasahitzarekin sartu eta mugimendu guztiak ateratzeko, baina ez bakarrik mugimenduak, baizik eta ere posible izan beharko dute ba, adibidez, nire bankutik beste banku batean operazioak egitea: dena zentralizatuko genuke, eta hor dago borroka handiena.

NAGORE.- Eta honek ez al du ekarriko dobleko lata (erretolika bikoitza) emango digutela: "beste banku honetan dituzu diruak, gainera, nik ikusi egiten dut. Geratu zaitez gurekin! Hau emango dizugu".

URKO.- Bai, noski! Eta hori guretzako igual hobe(to)a izango da, ez? Konpetentzia...

UNAI.- Eskaintza hobeak egingo dizkigutelako.

URKO.- ...eskaintza hobeak izango ditugu. Orduan konpetentzia handitu eta guretzako hobeto, beste prezio batzuk lortzen ditugulako gutxienez.